

Životopisne črtice.

Knez-nadškof goriški dr. Andrej Golmajer.

(Konec.)

Ako so okoliščine zahtevale, znal je biti sijajno radodaren, sicer pa je bil varčen, seosebno gledé na samega sebe. Skop je bil zlasti zadnja leta — znabiti zato, da bi več prihranil za svoje Andrejišče; in ker ni hotel kratiti dobrotnim zavodom letne podpore, opustil je vsak strošek, ki ni bil prav potreben; celó bukev ni več kupaval, dasi so bile glavno njegovo veselje. Knjige velike biblioteke je vse prebral. Tu mi prihaja na misel, kar mi je enkrat nek učen Nemec rekel o slavnem kardinalu Rauscherji, nadškofu dunajskem. Govorila sva, da ima Rauscher bogato knjižnico in omenjeni gospod mi je odgovoril: „Da, mnogo in lepih bukev ima, ali še več vredno je to, da je vse bral.“ Te besede naj se obrnejo na nadškofa Golmajerja. — Oskromen je bil tako, da ni v pogovore nikdar vtikal samega sebe ali svojih dejanj; nikdar ni omenjal raznih dob sijajnega svojega poviševanja (karriere), samo med intimniki ga je večkrat veselilo pripovedovati o tistih časih, ko je v Ljubljani in na Dunaji študiral in kako je preskušnje opravljal; govoril je rad o izpraševalcih in doktorskih rigoroznih preskušnjah itd. Vajenemu resnih in tehtnih studij bilo je dolgočasno prazno besedovanje nekih pisateljev in pridigarjev; neslana mu je bila celó konverzacija tistih takih, ki veliko govoré, pa malo povedó. Dvoje reči je cenil in močno hvalil: nemško znanstvo in cerkveno zgornost francosko, ter želel preuravnave bogoslovskih študij v Italiji. Če prav je bila znanstvena njegova omika nemška, znal je in ljubil in pisal pravilno svoj materni jezik slovenski; veselilo ga je zasledovati njega razvoj in napredek. Prevedel je bil v mlajših letih v slovenski jezik tudi neke oddelke sv. pisma in bral do smrti knjige in časnike slovenske. (Naročnik „Novic“ je bil od njihovega začetka do svoje smrti. Ta list mu je bil ljub tudi zato, ker je bil dr. J. Bleiweisu v dijaških letih instruktor. *Prestavlja.*) O kanoničnih obhodih je katekizoval in govoril slovenski in z marsikatero „gorenjsko“ razveselil pri obedih duhovnikov, s katerimi se je vedel ljubeznjivo, kakor oče z otroci. Kot metropolit ni nikdar nasvetoval koga za škofa, če ni znal jezika svojih prihodnjih ovčic. Rekel je, da on ne more umeti, kako more škof biti med ljudmi, katerih jezika ne zna.

Spoštovale, včasih občudovale in hvalile so ga svetne gosposke — cesarske in mestne, pa ne, da bi si bil to spoštovanje ali hvalo naklonil na škodo svoji dostojnosti in škofovski dolžnosti. Resnično rado ga je imelo tudi goriško plemstvo, ki šteje dokaj imenitnih rodov, vendar pa ni preziral viši pastir ali zamolčal napak, ki so plemenitaše včasih temnile. Povdarjal je seosebno dvoje, kar je prava nesreča za neke patricije, namreč lenobo in življenje brez namena.

Cesarski rodovini Habsburški je bil z otroško ljubeznijo vdan; zlasti pa je srčno ljubil cesarja, za katerega je vselej molil in večkrat maševal. Kedarkoli je izgovoril — privatno ali v molitvi — imé „cesar“ bil je ves ginen; videlo se mu je, kako ljubi vladarja — dobrotnika, ki mu je toliko časti in naslovov podelil.

Tak je bil preblagi nadškof Andrej Golmajer, ki ga je bila sama previdnost božja v goriško škofijo poslala ravnat duhovne njene zadeve. Vodil je škofijo s pohlevno razumnostjo, delavnostjo in odlično ljubeznijo; popravil in napravil mnogo, mnogo. In, kar se je o ljubljanskem

knezoškofu Antonu Alojziju Wolfu reklo, da je uredil škofijo, kakor uro, veljá tudi o slavnem prvostolniku in priljubljenem očetu dr. Andreji Golmajerju gledé nadškofije goriške, ki se ga bode vsikdar živo spominjala in ga milo blagoslavljala.

Slovenska Matica.

Poziv slovenskim pisateljem.

Odbor „Matice Slovenske“ se do vseh rodoljubnih pisateljev slovenskih obrača z iskreno prošnjo, da bi čim prej, tem bolje tudi letos poslali primernih doneskov za letošnji „Letopis“.

Kakor lani, vzprejemali se bodo letos v „Letopis“ samo izvorni znanstveni in znanstveno-poučni spisi iz raznovrstnih strok človeškega znanja; vendar je želeti, da bi čestiti gospodje pisatelji svojim razpravam izbrali take predmete, ki ugajajo obče znanim književnim potrebam naroda slovenskega, ter zaradi svoje splošne zanimivosti prijaajo večini Matičinih družabnikov.

Rokopisi naj se pošiljajo do konca junija t. l. ali naravnost uredniku g. prof. Fr. Levcu ali pa prvosedstvu „Matice Slovenske“ v Ljubljani.

Po pravilih določena nagrada v „Letopis“ vzprejetim spisom se bode izplačala, kedar bode knjiga dotiskana.

V Ljubljani 19. marcija 1884.

Za odbor „Matice Slovenske“:

Grasselli,
prvosednik.

Prof. Senekovič,
odbornik.

P. n. gg. društvenikom in poverjenikom „Matice Slovenske“.

Knjige za leti 1882. in 1883. so bile meseca decembra l. l. razposlane; odbor pa je vse potrebno ukrenil, da dobé p. n. gg. matičarji letos svoje knjige še proti koncu tekočega leta.

Pri tej priložnosti izreka odbor svojo iskreno zahvalo vsem dosedanjim Matičnim podpornikom, posebno prijetna dolžnost mu je, zahvaljevati se p. n. gg. poverjenikom za njihov požrtvovalni trud, katerega so imeli pri pobiranju doneskov in pri razpošiljanju društvenih knjig.

Odbor sam skrbi z vso resnobo in marljivostjo za napredek „Matice Slovenske“, njegovo delovanje more vendar le tedaj roditi dober sad, ako nahaja povsod krepke podpore, ako „Matici Slovenski“ ostanejo zvesti podporniki vsi dosedanja društveniki in ako se število Matičarjev po vseh krajih naše slovenske zemlje od leta do leta pomnožuje.

Zaradi tega stopa odbor „Matice Slovenske“ s tem pozivom pred slovensko občinstvo, uljudno vabeč je k pristopu „Matici Slovenski“ in do p. n. gg. poverjenikov s prošnjo, da prevzamejo tudi nadalje ta rodoljubni posel, ter da vabijo v svojih krajih novih društvenikov in da pobirajo njih letne doneske.

Da more odbor društvene knjige izdati ob določenem času, kaže se neobhodna potreba, da društveniki svoje doneske plačajo ob pravem času. V smislu §. 3. društvenih pravil ukrenil je odbor, da je letnino za leto 1884. vplačati vsaj do 1. junija t. l. Na podlagi natančnega števila društvenikov mora še le odbor določiti, v koliko iztisih je treba tiskati društvene knjige,

da se izogne vsaki denarni potraci, ko bi ležale nerazpečane, kot mrtev kapital v društveni zalogi.

Odbor torej nujno prosi, da p. n. gg. poverjeniki blagovolé med društveniki v svojih krajih njih doneske do 1. junija t. l. pobrati in Matičinemu blagajniku doposladi; isto tako naj pošljejo društveniki, živeči v krajih, kjer ni poverjenikov, svoje doneske do istega obroka neposredno Matičinemu blagajniku.

V Ljubljani 19. marcija 1884.

Za odbor „Matice Slovenske“:

Grasselli,
prvosednik.

Prof. Senekovič,
odbornik.

Zabavne stvari.

C. k. dvorna klet na Dunaji.

Prof. Reitlechner opisuje vinsko klet cesarskega dvora na Dunaji v „Weinbau-Zeitung“ tako-le:

To klet si je vredno ogledati, če tudi ne more strokovnjaku, vinorejcu ali vinotržcu v vzgled biti, — kupec skuša namreč spraviti svojo blago kakor hitro mogoče na trg, — v dvorni kleti pa se godi vse le bolj polagoma. C. kr. dvorni kletar g. Lambert spremljal nas je po velikih prostorih. Klet ima tri nadstropja. Posode so vse očiščene in osnažene. Navadno je v kleti 18.000 veder vina (= 10.187 hektol.), pri našem obisku bilo ga je pa samo 13.000 veder, ker se ga je v prošlem letu precej več porabilo. To vino je v porabo c. kr. dvoru in se deli v tri vrste: 1) Vino za cesarsko mizo. 2) Vino za dvorne častnike. 3) Vino za posle in dvorno stražo (vsak mož glavne straže pri dvoru dobi na dan $\frac{1}{2}$ litra vina). — Tretje vrste vino ne sme stati nad 30 kr. liter. Vina so večinoma vsa avstrijska, na sodih nahajamo toraj večinoma le imena domačih vin, kakor „Gumpoldskirchner“, „Nussdorfer“, „Klosterneuburger“ itd.

Na dvorno mizo pa ne pridejo ta vina s pravim imenom, ampak imenujejo se po šegi španjskega miznega reda le kot beli ali črni „Avstrijanec“. V gornjem nadstropju nahajajo se vina v sklenicah, kakor tudi uže dogotovljena domača vina v malih sodih, pa tudi Tokajec v velikih steklenicah, v katerih za to vino najbolj pripravnih posodah toliko časa ostane, da je sposoben za dvorno mizo. Sredi kleti stoji ovalen, ali bolje eliptičen sod s podobo cesarja Franca Jožefa. Ta sod izdelal je ob času srebrne poroke dvorni sodar; v postranskem hodniku je še drug temu enak sod sestavljen za časa cesarjeve poroke.

V dvorni kleti leže vina navadno dalj časa, kakor sicer pri vinotržcih in marsikatera dobra kaplja leži, kot zastopnik iz prejšnjih let, dalj časa kakor njeni dobroti ugaja. Vina se kupujejo kot mlada vina naravnost od vinorejcev ali pa se pridelajo na cesarskih posestvih, kakor na pr. Tokajec, in se potem spravljajo v spodnje prostore kleti.

Ravnanje z vinom je le na najpotrebnejše omejeno; pretaka se ga namreč, čisti le z ribjim klejem in med seboj meša; filtrirati se vino nikdar ne sme. Ribjega kleja porabi se na mesec pri 18.000 vedrih samo 0.3 kilogramov!

Se ve da mudi se nikamor, če vino v tem ali onem sodu ni povšeči, ali še ni očiščeno, nastavi se drugo. Cesarski mizi v porabo služi navadno šestero vin, in sicer: Chablis, Sherry, Bordeaux, Burgundec, Rensko vino in šampanjec. Najboljša vina spravljena so v dvorni kleti v sklenicah, vredjena se ve da po sortah in letih, francoska tudi po „firmah“ postavljena. Šampanjca spiže

se navadno na leto okoli 1800 sklenic. S šampanjcem preskrbuje dvor uže 60 let firma „Moët & Chandon“, ker je ta tvrdka po všeči, postaviti se ne sme nikdar kaka druga na cesarsko mizo. Poskušalo se je uže vpeljati neki drugi šampanjec, pa uže pri prvi poskušaji je samo ena beseda vse daljše take poskušnje prepovedala in „Moët & Chandon“ ostali so zmagovalci.

Prostori v kleti so prostorni in lepi, ter imajo gorkote 9—10° — imajo pa to napako, da so prezaduhli in mokri, posebno spodnji, v katere, ako le kaka vodovodna cev na „Ringstrasse“ počí, takoj par centimetrov visoko voda stopi. Velika vlažnost je tudi vzrok, da se sodi v tej kleti hitro pokvari. Največi sod, koji drži 300 veder, je ravno sedaj v popravi; sploh sodi ne trpijo čez 10 let. Sodi so lepo izdelani z rezljanim grbom na prednjem dnu. En sod je posebno zanimiv, pri njem so namreč obroči skozi prevrtane doge splejani, tako da se jih nič ne vidi.

Vsled izjemnega namena, ki ga ima dvorna klet z ozirom na druge vinske kleti, je ravnanje z vinom čisto drugačno kot kje drugod. Tako nahajamo v dvorni kleti vina, ki so se prirejevala, kakor malo kje, tako na priliko, desetletni beli Avstrijanec, kateri se ni še nikdar pretočil.

Zanimalo bode toraj vsacega vinorejca, c. k. dvorno klet si ogledati, ako je slučajno na Dunaji. Dovoljeno je to le v gotovih urah, ter se treba uže prej oglasiti. Več oseb kot dve zamore pa na enkrat v klet iti le po posebnem dovoljenju vrhovnega kuhinjskega predstojnika grofa Kinskyja.

Mnogovrstne novice.

* Iz črne knjige hudodelstev leta 1883. V okrožji više sodnijske graške bilo je preteklo leto obsojenih:

	Gradcu	Celoveu	Ljubljani	Celji	Ljubnem	Novomestu
	V	V	V	V	V	V
Zarad umora	1	4	2	2	2	2 = 13
„ detomora	2	2	2	4	1	5 = 16
„ uboja	4	5	13	8	1	4 = 35
„ težkega poškodovanja	1	—	5	6	—	2 = 14
„ požiganja	2	5	1	2	2	4 = 16
„ tatvine	9	10	6	8	18	5 = 56
„ ponezvestenja	2	1	—	2	—	— = 5
„ ropa	1	3	2	—	1	2 = 9
„ goljufije	6	4	5	8	1	1 = 25

Skupaj 28 34 36 40 26 25 = 189

Ta pogled na preteklo leto kaže žalibog, da ima sodnija ljubljanska izmed vseh družih največ obsojencev in da jih izmed 35 spada 25 na izključno slovenske dežele, nevštetih Korošcev. — Kdaj bo pač v tem oziru pri nas bolje!

Politične stvari.

Govor poslanca grofa Clam-Martinica

v državnem zboru 25. januarija 1884. proti vpeljavi nemškega jezika za postavno-državni jezik.

(Po stenografičnem zapisniku.)

(Dalje.)

Druge definicije med debato nisem čul nobene. V poročilu morda se nahaja kaka nadomestilna točka,